

Stephen J. Binz

Panorama

Bible

NOVÝ ZÁKON

Studium

Stephen J. Binz

Panorama Bible

NOVÝ ZÁKON

karmelitánské
nakladatelství

KATALOGIZACE V KNIZE – NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Binz, Stephen J., 1955-

[New Testament. Česky]

Panorama Bible. Nový zákon / Stephen J. Binz ; z anglického originálu

Panorama of the Bible - New Testament ... přeložil Jiří Gračka. – V Praze :

Karmelitánské nakladatelství, 2024. – 152 stran. – (Studium ; svazek 14)

Název orig.: Panorama of the Bible

Vydalo Karmelitánské nakladatelství ve společnosti KatMedia, s.r.o.

ISBN 978-80-7566-474-7 (brožováno)

* 27-246 * 27-232/-236 * 27-236.5 * 27-277 * 27-278 * 27-277.2

* 2-474-256-277 * 2-231 * (048.8)

– Bible. Nový zákon

– biblické texty

– biblické události

– biblické postavy

– biblické studium

– biblická teologie

– biblická exegeze

– biblická interpretace

– biblické citáty

– monografie

2-23/-27 - Bible. Bibliстика [5]

Automatizovaná analýza textů nebo dat ve smyslu čl. 4 směrnice 2019/790/EU je bez souhlasu nositele práv zakázána.

© 2016 by Order of Saint Benedict

This book was originally published in English by Liturgical Press, Saint John's Abbey, Collegeville, Minnesota 56321, U.S.A., and is published in this edition by license of Liturgical Press. All rights reserved.

Czech edition © KatMedia, s. r. o., Praha, 2024

ISBN 978-80-7566-474-7

OBSAH

Předmluva	6
Kapitola první: Radostná zvěst o Ježíši Kristu	9
Kapitola druhá: Synoptická tradice	29
Kapitola třetí: Lukášovy spisy	49
Kapitola čtvrtá: Janovská tradice	67
Kapitola pátá: Velké Pavlovy listy	85
Kapitola šestá: Listy z vězení, eschatologické a pastorální	105
Kapitola sedmá: List Židům a katolické listy	121
Kapitola osmá: Kniha Zjevení	135
Poznámka k českému vydání	151

PŘEDMLUVA

S panoramatem Bible se posouváme do Nového zákona a pokračujeme v našem vyprávění o Božím lidu putujícím od Genesis po Zjevení, od stvoření až po obnovu všech věcí v novém stvoření, pro které jsme určeni. Tento příběh Boží rodiny vyprávěný kolem stolu je v podstatě stále totéž, dál se rozvíjející drama. Jsme možná v pokušení si myslet, že nás Nový zákon posouvá k docela novému příběhu s novými tématy a novou zápletkou, uvidíme však, že Starým i Novým zákonem se prolínají stejná témata a že táž zápletko, která se začala rozvíjet už v knize Genesis, se odvíjí i v životě Ježíše a jeho církve.

Budeme pokračovat ve sledování celkového obrazu, abychom pochopili, jak do sebe celek Bible zapadá. Na pozadí Božího záměru ve prospěch stvoření – i lidské vzpoury proti tomuto záměru – pokračuje Nový zákon ve vyprávění o Božím vykoupení světa a završuje je. Široká škála knih a literárních žánrů uchovaných v Novém zákoně pokračuje ve vyprávění jediného příběhu spásy.

Pokud se naučíme vnímat Bibli z tohoto panoramatického pohledu, lépe si uvědomíme, že je to náš příběh. Můžeme tak do něj vstoupit osobněji a svůj život vnímat jako součást tohoto velikého dramatu spásy. Čím lépe pochopíme úplný obraz a celek vyprávění, tím lépe Písmo zapojíme do svého života, tím lépe najdeme v tomto příběhu vlastní místo a staneme se účastníky Božího poslání.

Biblista N. T. Wright popisuje Bibli a naši úlohu v ní pomocí analogie. Představuje si, že se někde objevil rukopis

ztracené Shakespearovy hry. Ta sice měla původně pět dějství, našla se ale jen první čtyři dějství a ještě první scéna pátého. Zbytek ovšem chybí. Hru dostanou shakespeareovští herci s požadavkem, aby si zbytek pátého dějství dopracovali sami. Ponoří se proto do shakespeareovského jazyka a do vyprávění z dochovaných částí rukopisu, aby místo chybějící části pátého dějství improvizovali, přičemž se ve svém výkonu nechají vést trajektorií příběhu, jak ho sami pochopili. Tak přivádějí dílo k závěru, který autor předtím ve hře naznačil.*

Wright tvrdí, že tato analogie nám pomůže lépe pochopit, jak by mohla Bible v současnosti formovat náš vlastní život. Biblické drama vykoupení se odehrává v pěti dějstvích: 1. stvoření, 2. pád do hříchu, 3. příběh Izraele, 4. Ježíšův příběh a 5. příběh církve, který vede k dovršení Božího plánu vykoupení. Víme, že Autor dramatu, božský Dramatik, svěřil „hercům“ dar svého vlastního Ducha. Musíme tedy žít svůj život ve shodě s trajektorií příběhu, jak se vypráví až do první scény závěrečného dějství. Dostali jsme za úkol hrát pokračování biblického dramatu v rámci poslání Ježíše a jeho církve, a tak příběh posouvat k závěru, jaký si Bůh dopředu představoval.

Každý z nás je vybízen, aby vstoupil do děje tak, jak se odehrává, aby se neustále probíral předchozími dějstvími, nořil se do nich a učil se chápat, jak lze jednotlivé nitky spojit dohromady. A pak improvizujeme – mluvíme a jednáme tvořivě, ale v souladu s příběhem Izraele, Ježíše i prvotní církve. Podněty vyprávění, které nám Písmo nabízí, každý z nás napaditě, a přitom věrně prožívá v nových

* N. T. Wright, *The New Testament and the People of God*, Christian Origins and the Question of God 1 (Fortress, Minneapolis 1992), str. 143.

historických a kulturních situacích, do kterých Bůh náš život postavil.

My se nacházíme v období mezi Letnicemi a dokončením Božího plánu se stvořením – a naším posláním je svědčit o Boží vládě nad celým světem. Když pochopíme, že Bible je naše literatura, lépe můžeme rozpoznat, jak do tohoto velikého příběhu Boha a lidstva zapadáme my. Když tedy v tomto svazku Panoramatu budeme zkoumat Ježíšův příběh a příběh jeho prvotní církve, stále jasněji si budeme uvědomovat, jak tato inspirovaná literatura utváří náš individuální život a jak každého z nás formuje v osobu, kterou jsme od svého stvoření povoláni být. Když pochopíme, jak se v Ježíši uskutečnilo vykoupení světa, pochopíme poslání církve i naše vlastní poslání v ní, a tak se budeme moci podílet na dovršení Božího vykoupení.

RADOSTNÁ ZVĚŠT O JEŽÍŠI KRISTU

(EVANGELIA)

Třetího dne poté, co byl Ježíš v Jeruzalémě ukřižován, putují dva učedníci cestou do Emauz a hovoří spolu o jeho životě a smrti. Navzdory všemu, co je Ježíš učil, nedokázali pochopit, jak příběh jeho života navazuje na příběh Izraele z Písma. Jsou „nechápaní a váhaví“ uvěřit tomu, o čem mluvili proroci, nedokážou pochopit drama vykoupení, a tak jsou plni sklíčenosti a zoufalství.

Pak se ale k učedníkům na cestě připojí zmrtvýchvstálý Ježíš a na jejich beznaděj reaguje. Vede učedníky nazpět k izraelskému Písmu a ukazuje jim Boží záměr a plán: „Potom začal od Mojžíše, probral dále všechny proroky a vykládal jim, co se ve všech částech Písma na něj vztahuje“ (Lk 24,27). Podává jim výklad Písma, který starobylé texty vztahuje k němu samému. Předkládá panoramatický pohled, vysvětluje jim zápletku a ukazuje, jak se v něm samotném uskutečňuje Boží spásný plán.

Ježíš učedníkům otevírá Písmo a přivádí je ke stolu s nedělní večeří. Při eucharistické hostině se jim pak otevírají oči a oni poznávají svého zmrtvýchvstalého Pána. A když jim z očí zmizí, řeknou si: „Což nám nehořelo srdce, když k nám na cestě mluvil a odhaloval smysl Písma?“ Ježíš jim slovem a svátostí zprostředkoval zkušenost se spásným Božím záměrem pro jejich vlastní život i pro svět.

Když poté oba učedníci běží nazpět do Jeruzaléma, aby se připojili k ostatním, Ježíš se zjeví celé skupině, opět při jídle, a říká jim: „To je smysl mých slov, která jsem k vám mluvil, když jsem ještě byl s vámi: že se musí naplnit všechno, co je o mně psáno v Mojžíšově Zákoně, v Prorocích i v Žalmech“ (Lk 24,44). Autor evangelia pak dodává: „Tedy jim otevřel mysl, aby rozuměli Písmu.“ Vzkříšený Pán, přítomný mezi svými shromážděnými učedníky, jim ukazuje, že je srdcem a středem velikého vyprávění Písma.

Tóra, Proroci i Žalmy jsou plně očekávání mesiáše. Starý zákon se nejuplněji chápe ve světle Krista a význam Ježíše i smysl jeho života lze nahlédnout jedině prostřednictvím těchto starobylých textů. S myslí otevřenou k chápání a s hořícím srdcem nyní učedníci dokážou vidět celkový obraz – panorama Písma.

Radostná zvěst o Božím vykoupení

Ačkoli je Bůh zdroj a příčina všech věcí, Stvořitel světa, jeho stvoření je poskvřeno vzpourou a zamořeno hříchem. Bůh však projevil neúnavné odhodlání svět vykoupit – obnovit jej do té podoby, v jaké ho vždy zamýšlel mít. Dějiny starověkého Izraele vyprávějí Boží plán: Bůh chce zachránit všechny lidi tak, že si vybere jeden národ jako ukázkou toho, co to znamená mít s ním smlouvu. Osvobodí ho proto z otroctví, přebývá v jeho středu, vládne mu jako král a nabídne mu budoucnost plnou naděje. Skrze tento vyvolený lid pak chce přinést nové stvoření a pozehnání spásy všem národům světa.

Ukutečnění tohoto Božího plánu ale nadále ničí vzpoura a hřích jeho lidu, a naplnění Boží spásné vůle se tak neustále odkládá do budoucnosti. Izrael je odveden do babylónského

vyhnanství a rozptýlen po celé zemi, takže se zdá, že k obnově Božího plánu nemůže dojít bez nového Božího zásahu, který by naplnil Boží zaslíbení Izraeli i světu. Jak oznámil prorok Daniel, počínaje Babylónem budou nad Božím lidem vládnout čtyři různá království, dokud Bůh nezpůsobí příchod svého vlastního království. Pak nastane čas mesiáše, který ukončí zajetí Božího lidu a nastolí Boží vládu.

Naději na konec vyhnanství a na nové stvoření, které uskuteční Bůh, udržuje naživu prorok Izaiáš. Také utlačovaní Židé žijící v Palestině prvního století se těchto proroctví úzkostlivě drží a vyhlížejí, kdy se naplní. Izaiáš u svých posluchačů vzbuzuje naději obrazem posla, hlasatele evangelia – toho, který přináší „radostnou zprávu“. Rychle zdolává hory, nese a šíří radostnou zvěst a hlásá, že Boží zaslíbení se naplňují.

*Jak je krásné vidět na horách
nohy posla, který přináší radostnou zprávu,
který zvěstuje pokoj,
hlásá blaho a oznamuje spásu,
který praví Siónu: „Bůh tvůj kraluje!“
Slyš! Tvoji strážní pozdvihují hlas
a jásejí spolu,
neboť vidí na vlastní oči,
jak se Hospodin vrací na Sión.
Radujte se a jásejte vespolek, jeruzalémské trosky,
neboť Hospodin utěšil svůj lid,
vykoupil Jeruzalém.
Obnažil Hospodin své svaté rámě
před očima všech národů
a všechny končiny země uzří
spásu našeho Boha! (Iz 52,7–10)*

Posel dobrých zpráv oznamuje jádro svého poselství: „Bůh tvůj kraluje!“ a toto Boží kralování přináší „spásu“. Je to výjev veliké radosti, v níž se hlídky na rozpadlých jeruzalémských hradbách, a dokonce i samotné ruiny hradeb spojují v jásavý chór. Vidí přitom dál než jen k osobě posla a uvědomují si, že se do města vrací sám Hospodin, aby žil se svým lidem. Bůh „utěšil“ svůj lid, ukončil jeho smutek a přinesl mu úlevu od bolesti a žalu. Bůh svůj lid také „vykoupil“, dovršil jeho osvobození a obnovu.

Radostná zpráva o tom, že se Bůh vrací, vládne a přináší vykoupení, nakonec znamená přínos pro „všechny národy“. Dobrá zpráva se od posla šíří do „všech končin země“. Boží slovo se otevřeně proměňuje ze slova určeného Izraeli na slovo s univerzálním dosahem. Stává se radostnou zvěstí pro všechny lidi, příslibem spásy pro celý svět.

Radostná zvěst Izaiášova proroctví je tedy nakonec dobrou zprávou o Ježíšovi, Mesiáši. Po staletích od Izaiášova proroctví z doby babylónského vyhnanství nyní slova ze starobylého prorokova svitku znovu zaznívají v uších židovského národa. Bůh se vrací, aby vládl! Vykoupení je na blízku! Nastal čas spásy!

Přiblížilo se Boží království

V prvním století se mezi židovským lidem šíří očekávání, že Bůh se chystá zasáhnout, aby osvobodil svůj lid, obnovil stvoření a nastolil svou vládu nad zemí. Jak ale mají lidé v očekávání této doby žít? Jak se zbavit nenáviděných římských utlačovatelů a mesiášský věk uspíšit? Co od nich Bůh žádá?

Čtyři různé odpovědi na tyto otázky dávají v židovském lidu vzniknout čtyřem hnutím: zélóti prosazují revoluci

a svržení Římanů, saduceové zastávají kompromis s římskými úřady, farizeové prosazují odluku od Římanů v kulturní a náboženské oblasti a esejci nebo těž esení praktikují úplné stažení se ze světa. Všem těmto skupinám je ale společný odpor k pohanům, zakořeněná podezřivost vůči národům stojícím mimo Boží smlouvu s Izraelem.

Židé prvního století popisují Boží království jako život bez poddanství a útlaku, život, kde vládne Boží pokoj. V této plnosti času budou přemoženy síly zla, Boží lid se znovu sjednotí, jeho hříchy budou očištěny a nemoci uzdraveny a v srdci království bude stát obnovený, oslavený Jeruzalém. Boží království je tedy časem Boží spásy.

Ježíš oznamuje, že toto dlouhé čekání je u konce. Na začátku svého veřejného působení hlásá: „Naplnil se čas a přiblížilo se Boží království. Obratě se a věřte evangeliu!“ (Mk 1,15). Boží království je tedy samotným jádrem jeho služby. Je to čas rozhodujícího Božího zásahu do lidských dějin. To, co proroci hlásali a po čem lidé toužili, je nyní skutečností. Ježíš vyhání démony, koná zázraky uzdravení a povolává k sobě vydědence a hříšníky – to vše jako znamení, že Boží království je nablízku, že přichází rozbřesk posledního věku Božího plánu.

Ježíš tedy přichází s cestou, která se podivuhodně liší od toho, co tvrdí zélóti, saduceové, farizeové a esejci. Představuje ji láska k nepřátelům namísto pomsty, ochota trpět namísto odplaty, jednota namísto rozdělování a angažovanost namísto stažení se ze světa. Je to cesta lásky, utrpení a budování míru. Jeho učedníci poznávají, že Ježíš sám hlásá a ztělesňuje Boží království na zemi.

Raná církev si uvědomuje, že Boží království je skutečností současnou i budoucí. V Ježíšově životě, smrti a zmrtvýchvstání i v příchodu Ducha Svatého věřící poznávají, že Boží

vláda již nastala. Uvědomují si však také, že stále čekají na to, až se Boží království plně projeví. Žijí již v Duchu, vědí ale, že síly zla jsou ve světě stále živé. Uvědomují si, že Bůh se konečně a plně projevil v Ježíši Kristu, přesto se orientují na budoucnost, kdy se Boží zaslíbení pro všechny lidi završí.

Navzdory tomuto budoucímu rozměru Božího království neznamena jeho novozákonní hlásání čekat na budoucnost, ale rozpoznávat jeho přítomnost mezi námi. Soustředí se na příchod království v Ježíši. Vzdálenost mezi Bohem a jeho lidem, kterou způsobil hřích a kterou lidé zakoušejí jako vyhnanství, byla odstraněna. Bůh se nyní aktivně zapojuje do světa a dynamicky působí ve vztahu s lidmi. Dávní proroci, naplnění Božím duchem, to viděli jen matně, zatímco Ježíšovi učedníci, žijící v Božím království, to už vidí jasně. To, k čemu směřovaly dějiny Izraele, se nyní vlomilo do lidských dějin a projevuje se v Ježíšově příběhu, jak ho vyprávějí evangelia.

Ježíš svolává společenství

Když Ježíš oznamuje, že se přiblížilo Boží království, vyzývá lidi, aby reagovali pokáním a vírou: „Obrátte se a věřte evangeliu!“ Evangelium je „dobrá zpráva“, radostná zvěst, kterou hlásá Izaiášovo poselství: že Bůh kraluje a přišel, aby přinesl spásu až na konec země. Pokání znamená odvrátit se od falešných pohledů na svět a přijmout přítomnost Božího království v Ježíši. Věřit znamená důvěřovat, že v Ježíši je přítomna Boží osvobozující a uzdravující moc.

Po výzvě, aby lidé činili pokání a uvěřili, je Ježíš vyzývá, aby „šli za ním“. Chce, aby učedníci přišli a byli s ním, aby se od něj učili, aby se stali účastníky Božího poslání, které on ve

světě koná. Učedníci musejí svůj život soustředit na něj a plně se přitom nasadit a naprosto odevzdat pro Boží království.

Izraelský lid byl povolán k tomu, aby existoval jako národ ve smlouvě s Bohem, nedokázal ovšem tomuto povolání dostát a byl rozptýlen mezi ostatní národy. Skrze proroky však Bůh slíbil, že Izrael bude jednoho dne obnoven a znovu shromážděn pod Boží vládou. Rozrůstající se společenství Ježíšových učedníků je počátkem obnoveného Izraele, obnovy Božího lidu.

Ze svých učedníků pak Ježíš záměrně vybírá dvanáct, kteří s ním stráví celý další život. Těchto dvanáct mužů, představujících dvanáct izraelských kmenů, tvoří jádro obnoveného Božího lidu. Tím, že si je vybral, dává Ježíš najevo, že Bůh povolává Izrael zpět k původnímu záměru se svým lidem. Je to prorocký čin, který znázorňuje, jak Bůh shromáždil národ. A když později vysílá Dvanáct, aby se podíleli na jeho poslání, vyjadřuje tak obnovu Izraele ve věku Božího království.

Vykoupení, které Bůh přináší svému lidu, se však neomezí jen na Izrael. Ten sice bude shromážděn a obnoven jako první, všechny národy se ale k Izraeli přidají, aby měly na jeho vysvobození podíl. Izaiáš k popisu této všeobecné spásy rozvíjí dva prorocké obrazy. Především se Izrael stane velkým světlem, které bude přitahovat všechny národy světa. Boží vyvolení musejí být takovým světlem pro národy, aby Boží spása dosáhla až na konec země. Zadruhé Izrael uspořádá velkolepou hostinu, kterou zajistí Bůh. Tato hostina plná šťavnatých pokrmů a vybraných vín se nabízí všem národům a všem lidem při ní budou setřeny slzy smutku a odňat závoj smrti.